

ІНЖЕНЕРНА ПІДТРИМКА ПІДРОЗДІЛІВ ГЕОПРОСТОРОВОЇ ПІДТРИМКИ В ХОДІ ПІДГОТОВКИ ТА ЗДІЙСНЕННЯ МАРШУ АВТОМОБІЛЬНОЮ ТЕХНІКОЮ З УРАХУВАННЯМ ДОТРИМАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

ENGINEERING SUPPORT OF GEOSPATIAL SUPPORT UNITS DURING THE PREPARATION AND EXECUTION OF THE MARCH BY VEHICLE EQUIPMENT TAKING INTO ACCOUNT COMPLIANCE WITH THE STANDARDS OF INTERNATIONAL HUMANITARIAN LAW

Пугач В.В., викладач кафедри загальновійськових дисциплін

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Зміївський Г.А., викладач кафедри загальновійськових дисциплін

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Артюшенко О.В., заступник начальника кафедри загальновійськових дисциплін

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Бридня Є.О., начальник кафедри військового права

Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена питанням інженерної підтримки частин та підрозділів геопросторової підтримки в ході підготовки та здійснення маршу автомобільною технікою з урахуванням дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Як свідчить досвід відбиття повномасштабної російської агресії організація і ведення бойових дій неможливі без проведення заходів геопросторової підтримки.

Частини та підрозділи геопросторової підтримки виконуючи поставлені перед ними завдання здійснюючи марш в призначені райони або вказані рубежі стикаються з протидією противника, яка має на меті зірвати виконання поставлених завдань, а саме: нанесення ударів по вихідним районам та районам зосередження різноманітними засобами ураження, у тому числі високоточною зброєю; руйнування та мінування дорожньої мережі та водопропускних споруд; створення мінно-вибухових і невибухових загороджень на маршруті руху. Під час виконання завдань щодо зниження мобільності частин та підрозділів геопросторової підтримки противник часто нехтує вимогами міжнародного гуманітарного права, завдаючи удари по населених пунктах та невійськових об'єктах, застосовуючи дистанційне мінування некерованими мінно-вибуховими засобами.

При здійсненні маршу підрозділи геопросторової підтримки повинні дотримуватися принципів міжнародного гуманітарного права (МГП): законності, обмеження, розрізнення, сумірності, гуманності та військової необхідності.

Під час організації маршу командир підрозділу геопросторової підтримки повинен вибирати маршрути руху за можливістю подалі від об'єктів, які знаходяться під захистом МГП.

Місця для привалів і зупинок колони підрозділу геопросторової підтримки по можливості вибираються осторонь від населених пунктів, районів (зон) і об'єктів, що знаходяться під захистом МГП.

Забезпечити мобільність, живучість та безпеку частин та підрозділів геопросторової підтримки на марші дозволяють різноманітні заходи інженерної підтримки військ, які будуть запропоновані у статті.

Ключові слова: геопросторова підтримка, інженерна підтримка, марш, противник, мобільність, маршрут руху, живучість, автомобільна техніка, міжнародне гуманітарне право.

The article is devoted to the issues of engineering support of geospatial support units and units during the preparation and implementation of the march by automobile equipment, taking into account compliance with the norms of international humanitarian law. As the experience of repelling full-scale Russian aggression shows, the organization and conduct of hostilities are impossible without conducting geospatial support measures. Parts and units of geospatial support, performing the tasks assigned to them, marching to the designated areas or specified boundaries, encounter enemy resistance, which aims to disrupt the implementation of the assigned tasks, namely: striking the exit areas and areas of concentration with various means of destruction, including high-precision weapons; destruction and mining of the road network and culverts; creation of mine-explosive and non-explosive barriers on the traffic route. When performing tasks to reduce the mobility of geospatial support units and units, the enemy often disregards the requirements of international humanitarian law, striking populated areas and non-military objects.

When conducting a march, geospatial support units must adhere to the principles of international humanitarian law (IHL): legality, limitation, distinction, proportionality, humanity, and military necessity.

During the organization of the march, the commander of the geospatial support unit should choose movement routes as far as possible from the objects that are under the protection of the IHL.

Places for stops and stops of the column of the geospatial support unit are chosen, if possible, away from settlements, districts (zones) and objects under the protection of IHL.

To ensure the mobility, survivability and safety of units and units of geospatial support on the march, various measures of engineering support of the troops, which will be proposed in the article, allow.

Key words: geospatial support, engineering support, march, enemy, mobility, route of movement, survivability, automotive equipment, international humanitarian law.

Постановка проблеми. Досвід відбиття повномасштабної агресії російської федерації яскраво свідчить про те, що надання своєчасних та актуальних геопросторових даних про місцевість де відбуваються воєнні дії є запорукою успіхів в досягненні мети операції (бойових дій).

Геопросторова (топогеодезична та навігаційна) підтримка Збройних Сил України – комплекс взаємопов'язаних організаційних і практичних заходів, які здійснюються

для задоволення потреб Збройних Сил України (далі – ЗС України) в усіх видах геопросторових даних (геопросторової інформації), необхідних для вивчення та оцінки місцевості під час прийняття рішень, планування, підготовки і проведення операцій (бойових дій), організації управління та взаємодії, створення сприятливих умов для постійного і об'єктивного визначення місць розташування наземних, повітряних, надводних та підводних керованих

рухомих об'єктів військового призначення і ефективного застосування зброї та бойової техніки [1, с. 10].

Основними заходами геопросторової підтримки військ (сил) в операціях (бойових діях) є:

створення (поповнення) запасів топографічних, цифрових, електронних і спеціальних карт та каталогів координат геодезичних пунктів відповідно до поставлених завдань та забезпечення ними штабів та військ (сил) у встановлені строки;

підготовка вихідних астрономо-геодезичних і гравіметричних даних у позиційних районах ракетних військ, артилерії, військ протиповітряної оборони, на аеродромах (майданчиках) базування авіації, безпілотних засобів і доведення їх до відповідних штабів з'єднань і військових частин;

оперативне виправлення топографічних карт, виготовлення і видання спеціальних карт, фотодокументів про місцевість та забезпечення ними штабів і військ (сил);

видання спеціальних карт і бойових графічних документів по оригіналах і заявках управлінь (відділів) штабів органів військового управління;

підготовка і доведення до штабів військ (сил) вихідної навігаційної інформації [1, с. 10–11].

Завдання геопросторової підтримки виконуються військовими частинами (підрозділами) геопросторової підтримки, а також самими військами (силами) [1, с. 11].

Під час виконання завдань за призначенням підрозділам геопросторової підтримки необхідно здійснювати марші, як правило, у складі автомобільних колон з метою виходу у вказаний район чи призначений рубіж. Марш підрозділів геопросторової підтримки може здійснюватися як у складі колони головних сил, так і самостійно.

Захист підрозділів геопросторової підтримки в вихідних районах і районах зосередження, привалах, місцях денного (нічного) відпочинку у ході підготовки та виконання поставлених завдань за призначенням пов'язаний з можливим нанесенням ударів противника різними видами зброї, у тому числі високоточною.

Здійснення маршу у складі автомобільних колон на забрудненій мінно-вибуховими засобами території несе загрозу підривів техніки та гибелі особового складу. Як правило, спеціальна техніка підрозділів геопросторової підтримки не має протимінного захисту і може бути вражена під час маршу.

Тому для збереження живучості та мобільності підрозділів геопросторової підтримки під час здійснення маршу необхідно здійснювати заходи інженерної підтримки з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права.

Згідно Бойового статуту Сухопутних військ «Геопросторова підтримка Сухопутних військ Збройних Сил України» інженерна підтримка військових частин (підрозділів) геопросторової підтримки включає: інженерну розвідку маршрутів пересування і районів (місць) розташування; фортифікаційне обладнання районів (місць) розташування військових частин (підрозділів) і пунктів управління; маскування військової частини (підрозділу) і об'єктів.

Фортифікаційне обладнання районів (місць) розташування (частин) підрозділів і пунктів управління організовується і здійснюється з метою захисту особового складу, автомобільної, спеціальної техніки і засобів топогеодезичного та навігаційного забезпечення від засобів вогневого ураження противника. Заходи щодо фортифікаційного обладнання проводяться силами військових частин (підрозділів) топографічної служби з максимальним використанням засобів механізації, місцевих матеріалів, конструкцій і споруд, з урахуванням захисних і маскувальних властивостей місцевості.

Вимоги Бойового статуту Сухопутних військ «Геопросторова підтримка Сухопутних військ Збройних Сил України» не чітко і обмежено формулюють завдання інженерної підтримки підрозділів та частин геопросторової

підтримки, що заважає їм виконувати завдання за призначенням [2, с. 43].

Метою статті є аналіз та відпрацювання практичних рекомендацій щодо інженерної підтримки підрозділів геопросторової підтримки в ході підготовки та здійснення маршу автомобільною технікою з урахуванням дотримання норм міжнародного гуманітарного права.

Виклад основного матеріалу. Інженерна підтримка застосування військ (сил) – це виконання низки завдань, які відповідають вимогам командира загальновійськової частини, підрозділу щодо забезпечення мобільності своїх військ, обмеження мобільності військ та сил противника, підвищення живучості та захисту загальновійськової частини, підрозділу. Вона організується згідно вимог Доктрини з інженерної підтримки застосування військ (сил) та відповідних бойових статутів, які розроблені у кожному з видів Збройних Сил України [3, с. 12].

Розглядаючи інженерну підтримку підрозділів геопросторової підтримки в ході підготовки та здійснення маршу слід зауважити на те, що серед її основних завдань необхідно виокремити:

по-перше, інженерну підтримку мобільності військ;

по-друге, інженерні заходи підвищення живучості та безпеки військ [4, с. 15].

Інженерна підтримка мобільності підрозділів геопросторової підтримки під час підготовки та здійснення маршу повинна включати в себе: інженерну розвідку противника та місцевості; забезпечення подолання водних перешкод або суходолів (протитанкових ровів); пророблення проходів у мінно-вибухових загородах, позначення замінованих районів (ділянок) та їхнє розмінування; виконання інженерних заходів з підготовки та утримання шляхів пересування військ (сил), пророблення проходів (обходів) у невибухових загородах.

На мобільність підрозділів геопросторової підтримки впливають характер місцевості, погодні умови та дії противника. Найбільший негативний вплив на мобільність має руйнування переходів через перешкоди, а також застосування противником інженерних загородей, особливо мінно-вибухових та встановлених дистанційно [4, с. 16].

З метою збереження мобільності (темпу виконання завдань) та мінімізації впливу перешкод командири підрозділів геопросторової підтримки повинні: прогнозувати наявність перешкод та їх характер; планувати порядок подолання можливих перешкод; забезпечити завчасне виявлення інформації про перешкоди із залученням всіх видів розвідки; постійно проводити тренування (навчання) з подолання перешкод.

У разі виявлення перешкоди підрозділи геопросторової підтримки повинні здійснювати по чергові такі дії: обійти перешкоду; за неможливості обходу – подолати перешкоду за допомогою штатних сил та засобів; за неможливості обходу та подолання перешкоди за допомогою штатних сил та засобів – організувати залучення інженерних військових частин (підрозділів) для подолання перешкод.

Інженерні заходи підвищення живучості та безпеки підрозділів геопросторової підтримки на марші включають: інженерну розвідку противника та місцевості; фортифікаційне обладнання позицій та районів; влаштування захисних споруд на пунктах управління; проведення інженерних заходів з маскування та імітації; застосування табельних засобів інженерного озброєння для добування та очищення води на пунктах водопостачання; постачання електроенергії від військових електроустановок автономного живлення; пошук та знищення вибухонебезпечних предметів.

Інженерні заходи з підвищення живучості та безпеки включають всі аспекти захисту особового складу, озброєння та військового майна від впливу зброї противника та його систем виявлення, а також включають інженерні заходи з введення противника в оману [4, с. 17].

Командири підрозділів геопросторової підтримки повинні постійно вживати заходів щодо зниження рівня уразливості підпорядкованих сил та засобів. З метою посилення для підвищення їх живучості на марші можуть залучатися інженерні підрозділи в межах наявних ресурсів та відповідно до пріоритетів їх застосування.

Заходи щодо зменшення уразливості починаються із застосування всіх наявних засобів маскування та об'єктів укриття природного та штучного походження і продовжуються шляхом влаштування бойових позицій та захисних споруд. Постійно, як тільки дозволяє час та обстановка, фортифікаційне обладнання позицій та районів повинно удосконалюватися.

При здійсненні маршу підрозділи геопросторової підтримки повинні дотримуватися принципів міжнародного гуманітарного права (МГП): законності, обмеження, розрізнення, сумірності, гуманності та військової необхідності.

Принцип законності полягає в суворому і точному дотриманні усіма органами військового командування, військовослужбовцями та працівниками Збройних Сил України норм МГП.

Принцип обмеження полягає у тому, що право сторін, які знаходяться у збройному конфлікті, щодо вибору методів і способів ведення війни не є необмеженим.

Принцип розрізнення полягає у здійсненні в ході підготовки та ведення воєнних дій чіткого розмежування між цивільними особами і комбатантами, між цивільними та військовими об'єктами з метою забезпечення захисту цивільного населення і цивільних об'єктів від наслідків воєнних дій та зосередження дій військ (сил) тільки проти військових об'єктів противника.

Принцип співмірності полягає в тому, що сторони, які воюють, у ході ведення воєнних дій не повинні завдавати шкоди цивільним об'єктам та спричиняти втрати серед цивільного населення, які будуть надмірними для досягнення достатньої чисельної переваги над противником.

Принцип співмірності не може бути виправданням зруйнувань у необмежених масштабах або нападів на цивільних осіб та об'єкти.

Принцип гуманності полягає у прояві поваги та забезпеченні захисту людей, які не беруть безпосередньої участі у воєнних діях, включаючи осіб зі складу збройних сил противника, що склали зброю чи припинили участь

у воєнних діях внаслідок поранення, хвороби або з будь-якої іншої причини.

Принцип військової необхідності полягає в тому, що по-перше, вид і ступінь сили, що застосовується, мають бути дійсно необхідними для досягнення законної військової мети, по-друге, таке застосування не забороняється нормами МГП. Загальна визнана мета ведення бойових дій полягає у досягненні поразки супротивника із мінімальними витратами часу, життя і фізичних ресурсів як з боку атакуючої сторони, так і з боку атакованої сторони.

Під час організації маршу командир підрозділу геопросторової підтримки повинен вибирати маршрути руху за можливістю подалі від об'єктів, які знаходяться під захистом МГП.

На бойові графічні документи, які відпрацьовує командир підрозділу геопросторової підтримки обов'язково наносяться: місця розташування об'єктів (зон, місцевостей), які знаходяться під захистом МГП; райони компактного проживання (скупчення) цивільного населення.

Під час здійснення маршу підрозділу геопросторової підтримки маршрут руху колон слід вибирати по можливості поза населеними пунктами. У разі проходження маршруту руху через населені пункти колони мають рухатись із максимально можливою швидкістю.

Якщо дозволяє обстановка, про проходження колони необхідно завчасно сповіщати цивільне населення.

Місця для привалів і зупинок колони підрозділу геопросторової підтримки по можливості вибираються осторонь від населених пунктів, районів (зон) і об'єктів, що знаходяться під захистом МГП [5].

Висновок. Отже, інженерна підтримка підрозділів геопросторової підтримки в ході підготовки та здійснення маршу автомобільною технікою з урахуванням дотримання норм міжнародного гуманітарного права є важливим завданням щодо збереження мобільності та підвищення живучості та безпеки підрозділів.

Потребують деякі зміни змістовної частини Бойового статуту Сухопутних військ «Геопросторова підтримка Сухопутних військ Збройних Сил України» з метою їх кореляції щодо завдань інженерної підтримки.

Дотримання принципів і норм міжнародного гуманітарного права підрозділами геопросторової підтримки під час підготовки і здійснення маршу є обов'язковим і невід'ємним елементом життєдіяльності військ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доктрина з геопросторової підтримки. Київ : КСП ЗСУ, 2020. 40 с.
2. Бойовий статут Сухопутних військ «Геопросторова підтримка Сухопутних військ Збройних Сил України». Київ : КСВ ЗСУ, 2020. 60 с.
3. Доктрина з інженерної підтримки застосування військ (сил). Київ : КСП ЗСУ, 2020. 40 с.
4. Бойовий статут Сухопутних військ «Інженерна підтримка Сухопутних військ Збройних Сил України». Київ : КСВ ЗСУ, 2020. 280 с.
5. Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 164 «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>